

Sygn. akt: III AUa 1802/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2013 r. w Łodzi

sprawy **J. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt: IV U 844/12;

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Sieradzu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt: III AUa 1802/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 lipca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych - II Oddział w Ł. odmówił J. W. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o emeryturach i rentach”, oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), wobec braku spełnienia przesłanek do tego świadczenia.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wywiódł, że wnioskodawca nie udokumentował na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach, tj. 1 stycznia 1999 r., posiadania 15 lat okresów pracy w szczególnych warunkach, a nadto nie rozwiązał stosunku pracy. Nie zaliczono do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 16 kwietnia 1982 r. do dnia 28 lutego 1998 r., ponieważ brak jest w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach stanowisk pracy, które ubezpieczony wykonywał oraz okresów ich wykonywania, podany jest tylko charakter pracy. Nie można tym samym stwierdzić jednoznacznie, że skarżący wykonywał prace w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył w dniu 14 sierpnia 2012 r. J. W., wnosząc o jej zmianę oraz przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury, z jednoczesnym zaliczeniem spornego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie

(...) w W., jako okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w Zakładzie (...). Skarżący podał, że w spornym okresie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku elektromontera – konserwatora, wykonując prace w strefie zagrożenia wybuchem i pożarem.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy domagał się jego oddalenia, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Sieradzu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 października 2012 r., oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w następującym stanie faktycznym:

J. W., urodzony (...), złożył w dniu 2 lipca 2012 r. wniosek o emeryturę. Na dzień złożenia wniosku o świadczenie wnioskodawca nie rozwiązał stosunku pracy, nadal był zatrudniony w (...) Spółce z o.o. w (...), na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony od 1 marca 1998 r., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku sprzedawcy autogazu. Niekwestionowany przez ZUS staż pracy odwołującego się na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosił 30 lat, 3 miesiące i 1 dzień, w tym uznano, że skarżący nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach (nie wykazał żadnego takiego okresu).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Przywołał art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wywodząc, iż w świetle tych przepisów, aby uzyskać prawo do emerytury, J. W. powinien legitymować się 25 – letnim okresem zatrudnienia, w tym 15 – letnim stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, a nadto nie pozostawać w stosunku pracy. Ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy, pozostając w zatrudnieniu w (...) Sp. z o.o. w R.. Wnioskodawca nie spełnił zatem wszystkich określonych w art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach przesłanek do nabycia prawa do emerytury, które muszą zaistnieć łącznie, a brak jednej z nich skutkuje odmową przyznania prawa do emerytury, bez potrzeby badania spełnienia pozostałych warunków (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 marca 2010 r., sygn. akt: III AUa 19/10). W związku z powyższym, bezprzedmiotowym było ustalanie, czy odwołujący się w spornym okresie, tj. od dnia 16 kwietnia 1982 r. do 28 lutego 1998 r., pracował w warunkach szczególnych.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako niezasadne.

Wyrok ten zaskarżył w całości apelacją J. W., który postawił w rzeczywistości zarzut niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności, czy wnioskodawca posiada wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach, do którego to okresu należało zaliczyć okres pracy w Przedsiębiorstwie (...) w W. - Zakład (...), Rozlewnia Gazu Płynnego Propan - Butan, tj. okres od 16 kwietnia 1982 r. do 28 lutego 1998 r. W dalszej części apelujący podał, że praca w szczególnych warunkach w tym okresie została udowodniona przez niego i przesądzona w sprawie, jaka toczyła się przed Sądem Rejonowym w Wieluniu, pod sygnaturą akt IV P 252/11, zakończonej wydaniem wyroku w dniu 15 marca 2012 r. Rozstrzygnięcie w tej sprawie zostało oparte na zeznaniach świadków i samego ubezpieczonego, złożonych na okoliczność pracy skarżącego w szczególnych warunkach w spornym okresie. Odwołujący się podał nadto, że rozwiązanie umowy o pracę z ostatnim pracodawcą nastąpi po przyznaniu mu prawa do świadczenia emerytalnego, co zostało zaznaczone w treści wniosku o emeryturę z dnia 2 lipca 2012 r. Formułując powyższy zarzut, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, a tym samym o przyznanie mu prawa do emerytury.

W toku postępowania apelacyjnego załączono do akt przedmiotowej sprawy akta sprawy, o których mowa w treści apelacji, tj. akta Sądu Rejonowego w Wieluniu o sygnaturze IV P 252/11. W sprawie tej z powództwa J. W. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. w W. o ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w dniu 15 marca 2012 r. zapadł wyrok, którym Sąd Rejonowy ustalił, że powód J. W. w okresie od 16 kwietnia 1982 r. do 28 lutego 1998 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w W. w warunkach szczególnych.

Pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – II Oddziału w Ł. domagał się oddalenia apelacji.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja skutkuje uchynieniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. Nr 135, poz. 1227 ze zm.), ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Odnosząc się do samego warunku odpowiednio długiego okresu pracy w szczególnych warunkach, należy przypomnieć, że zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43), winien on wynosić co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia. Poza tym, praca musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Jednocześnie w momencie wydawania zaskarżonej decyzji, aż do dnia 31 grudnia 2012 r., ustawa o emeryturach i rentach w artykule 184 ust. 2 wprowadziła jeszcze jeden warunek w postaci konieczności rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonych będących pracownikami. Niespełnienie tej przesłanki leżało u podstaw oddalenia przez Sąd Okręgowy odwołania skarżącego od decyzji z dnia 31 sierpnia 2012 r. Sąd orzekający wskazał, że na moment wyrokowania ubezpieczony pozostawał nadal w stosunku pracy, co oznaczało, iż nie spełnił on jednej z koniecznych przesłanek nabycia prawa do emerytury i prawa tego nie mógł uzyskać. To czyniło bezprzedmiotowym badanie innej spornej przesłanki, tj. odpowiednio długiego okresu pracy w szczególnych warunkach, bowiem nawet pozytywne przesądzenie tej kwestii nie wpływałoby na ostateczne rozstrzygnięcie.

Powyższy tok rozumowania kwestionował apelujący, podnosząc, że warunek rozwiązania stosunku pracy nie wpływa na fakt uzyskania prawa do emerytury, bowiem rozwiązanie stosunku pracy nastąpi natychmiast po ustaleniu uprawnień do świadczenia. Na gruncie literalnej treści art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach - w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012 r. - niewątpliwym jest jednak, że rozwiązanie stosunku pracy było koniecznym warunkiem nabycia prawa do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach, a tym samym bez ustania zatrudnienia osoba zainteresowana świadczenia uzyskać nie mogła. Przesłanka ta nie dotyczyła jedynie możliwości wypłaty emerytury, ale samego nabycia do niej prawa. Dlatego też w tym zakresie skarżący nie ma racji. Tym niemniej, nie oznacza to bezskuteczności apelacji w tym znaczeniu, że prowadzi ona ostatecznie do uchynienia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Jest tak, bowiem z dniem 1 stycznia 2013 r. artykuł 184 ustawy o emeryturach i rentach uległ zmianie na mocy art. 1 ust. 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 637), i ustawodawca wyeliminował wymóg rozwiązania stosunku pracy. Zatem od tej daty ubezpieczony mógł pozostawać w zatrudnieniu i nabyć prawo do świadczenia emerytalnego przewidzianego w art. 184 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. podstawą rozstrzygnięcia o roszczeniu jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, przy czym przez stan rzeczy należy rozumieć zarówno istniejące okoliczności faktyczne, jak i stan prawny. I choć reguła wynikająca z tego artykułu doznaje w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych swoistej weryfikacji ze względu na to, że postępowanie sądowe w tych sprawach wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które zastępuje pozew i ma charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem wydanej decyzji, to jednak w przedmiotowej sprawie nieuwzględnienie faktu rozwiązania stosunku pracy i zmiany przepisów odnośnie katalogu przesłanek nabycia prawa do świadczenia, nie byłoby uzasadnione. Niewątpliwym jest, że w chwili rozpoznawania sprawy w drugiej instancji, skarżący nie musi już spełniać przesłanki rozwiązania stosunku pracy. Odżywa tym samym druga sporna przesłanka, będąca powodem wydania przez ZUS odmownej decyzji, a mianowicie kwestia posiadania przez ubezpieczonego co najmniej 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy okoliczności tej nie badał, co wówczas było uzasadnione, jednakże

obecnie rozstrzygnięcie w tym zakresie nabiera charakteru koniecznego i niezbędnego do osądzenia przedmiotowej sprawy. Wyjaśnienia wymaga również kwestia nieprzystąpienia wnioskodawcy do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Mając na względzie, że ustalenia w tej materii wymagają przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, potrzebne jest uchylene zaskarżonego wyroku i ponowne rozpoznanie sprawy przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny zwraca przy tym uwagę, że zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Obowiązkiem Sądu Okręgowego będzie przede wszystkim poczynienie stosownych ustaleń faktycznych w spornej kwestii, a mianowicie posiadania przez odwołującego się co najmniej 15 – letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Dokonując ponownych ustaleń faktycznych w sprawie, Sąd winien odnieść się przede wszystkim do prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu z dnia 15 marca 2012 r., sygn. akt: IV P 252/11, wydanego w sprawie J. W. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W., którym ustalono, że powód w okresie od 16 kwietnia (...) do 28 lutego 1998 r. był zatrudniony w pozwanym Przedsiębiorstwie w warunkach szczególnych. Wyrok ten, z uwagi na to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych – II Oddział w Ł. nie był stroną postępowania w powyższej sprawie, nie ma powagi rzeczy osądzonej w przedmiotowej sprawie o wcześniejszą emeryturę. Zgodnie bowiem z art. 366 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Niemniej orzeczenie to nie może pozostać poza zainteresowaniem Sądu orzekającego, zwłaszcza, że stanowiło ono podstawę do wydania przez Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w W. w dniu 18 lipca 2012 r. świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach (k. 14 akt emerytalnych), kwestionowanego aktualnie przez organ rentowy.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy ustali ostatecznie, czy J. W. spełnił wszystkie konieczne warunki do nabycia emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach, a jeżeli tak, to czy ma on prawo do dochodzonego świadczenia emerytalnego i ewentualnie od jakiej daty.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji, pozostawiając w oparciu o art. 108 § 2 k.p.c. Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.